

ISBN: 978-625-7303-64-4

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 446

Bilim

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Dizi Danışmanı

Baha Zafer

Dizi Editörü

Yusuf Genç

Yayına Hazırlayan

Baha Zafer

Düzeltili

Merve Akbaş

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Tamer Turp

1. BASKI

Mayıs 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No: 49619

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad.

No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok

Kat: 2 34310 Haramidere -

Avcılar / İstanbul Sertifika No: 44452

Tel: 212 412 17 00

© Özgün adı *How Physics Make Us Free* olan bu kitabın Türkiye hakkı Kalem Ajans aracılığıyla Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ye aittir. İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Fizik Bizi Nasıl Özgür Kılar?

J. T. ISMAEL

TÜRKÇESİ
MUSTAFA BAYRAK

KETEBE

J. T. Ismael

Jenann T. Ismael, yüksek lisans ve doktora derecesini Princeton Üniversitesi'nden almıştır. Halihazırda Columbia Üniversitesi'nde felsefe profesörlüğü yapmaktadır. Uzmanlık alanları fizik felsefesi, metafizik, bilim felsefesi ve zihin felsefesidir. Kendi döneminin önde gelen felsefecilerinden olarak anılan Ismael, metafizik ve fizik felsefesi alanlarında uzman isimlerden biridir ve literatüre önemli katkılarda bulunmuştur. Stanford'daki Center for Advanced Study in Behavioral Sciences (Davranış Bilimleri İleri Araştırma Merkezi), National Humanities Center (Ulusal Beşeri Bilimler Merkezi), Templeton Foundation (Templeton Vakfı) gibi pek çok kurumdan araştırma bursu almıştır. Yazarın ayrıca *The Situated Self* (2007) ve *Essays on Symmetry* (2001) isimli kitapları vardır.

Mustafa Bayrak

1994 yılında Ankara'da doğdu. 2017 yılında İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. 2018 yılında aynı üniversitenin Fizyoloji bölümünde başladığı doktorasını sürdürmektedir. Aynı zamanda İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde pratisyen hekim olarak görev yapmaktadır. *Werner R. Loewenstein'in Physics in Mind: A Quantum View of the Brain (Zihnin Fiziği: Kuantum Teorisi Beyin Hakkında Ne Söylüyor?)* adlı kitabını Türkçeye çevirmiştir (2018).

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	7
ÖNSÖZ	11
I. DOĞA DÜZENİNDE BENLİĞİN YERİ	
1. Ben Neyim?	19
2. Öz-Yöneticinin Yükselişi	38
3. Benliğin Bütünlüğü	67
Tembeller İçin Kestirme Yol	
Sessiz Kopernik Devrimi	110
II. DOĞA DÜZENİNDE EYLEMİN YERİ	
4. Eylemlerimi Fizik Kanunları Belirliyorsa Nasıl Özgür Olabilirim? Sonuç Argümanı	125
5. Eylemlerimi Kontrolüm Dışındaki Şeyler Belirliyorsa Nasıl Özgür Olabilirim? Nedensellik	162
6. Açık Gelecek	194
7. Öngörülebilirlik Paradoksu	233
8. Kadercilik	251
9. Kendinden Terkip Benlik Nasıl Ortaya Çıkar?	263
NOT	293
SÖZLÜK	317
OKUMA ÖNERİLERİ	328

TEŞEKKÜR

Açıkçası bu konu üzerine kafa yorduğum yıllar boyunca gördüğüm onca destek ve aldığım yardımları düşününce daha kapsamlı bir ürün ortaya koyamadığım için biraz mahcubum. Teşekkür etmem gereken insanlar arasında Carlo Rovelli'nin özel bir yeri var. Daha işin başında kitabın taslağını baştan sona okudu. Teşviği ve kibarlığı sayesinde kitap gün yüzüne çıktı. Paul Torek de farklı taslaklar üzerinde ayrıntılı yorumlarını paylaştı. Tüm süreç boyunca yanımda oldu ve ona gönülden teşekkür ederim. Ayrıca OUP'deki editörüm Peter Ohlin'e de teşekkürü bir borç bilirim.

Huw Price benim için önemli bir ilham kaynağı oldu. Onun zekâsına ve tarzına sahip olmayı istesem de hiçbir şeyi dostluğuna değişmezdim. Sunduğum fikirlerin çoğunun tohumu onunla Sidney'deki Centre for Time'da geçirdiğim süre boyunca atıldı. Geçen yıllar boyunca ettiğimiz muhabbetler için ona teşekkür ederim. Bazen neyin ona neyin bana ait olduğunu ayırmakta zorlanıyorum. Bu yüzden iyi olan ne varsa bunun için övgüyü hakettiğini, kötü olan şeylerde ise bir suçunun olmadığını düşünmeniz yeterli. Ayrıca David Albert, Barry Loewer, Craig Callender, Tim Maudlin ve Lee Smolin'e de teşekkür ederim. Eserleri düşünce tarzımın şekillenmesinde etkili oldu ve üzerimdeki etkileri kolaylıkla fark edilebilir.

Kitabın ilk taslağı Templeton Vakfı'nın desteğıyle yazıldı. Templeton'a ve bursu ayarlayan Al Mele  teşekkürler. Onlar olmadan yapamazdım. Son taslak Center for Advanced Study in the Behavioral Sciences at Stanford (CASBS)'da geçirdiğim yıl yazıldı, burada bulunmam kısmen Andrew W. Mellon Vakfı'nın desteğıyle oldu. Herkes size CASBS'nin özel bir yer olduğunu söyler fakat orada bulunmadan bunun ne manaya geldiğini bilemezsiniz. Tarihi ve kurulu düzeni sizi mükemmel iŐler peŐinde koŐmaya iter. Her gün yanında bulunmanın bir Őeref olduğu insanlarla öğle yemeğinde aynı masada oturma fırsatını yakalarsınız. Bu isimler arasında benim için Valentina Bosetti, Max Tavoni, Joshua Dienstag, Paul Starr, Maryanne Wolf, Robert Gibbons, Anne Coiro, Kyle Bagwell, John Bound, Michael Chwe, Damon Centola, Ivano Caponigro ve Parkon Shipton yer alır. Her birine teşekkür ederim.

John Perry salı günleri benimle yemek yemek için CASBS'ye uğrardı. Bunun için her hafta salı günlerini iple çekerdim. Teşekkürler John. Büyüdüğüm zaman sen olmak istiyorum, bunu biliyorsun değil mi?

Justin Lillge ve Michael Popejoy taslağın düzenlenmesinde yardımcı oldular ve faydalı tavsiyelerde bulundular. Max'ın babası Enzo Tavoni taslağın son hali üzerine yorumlarda bulundu, bunun için ona minnettarım.

Kitapta ele aldığım konular hakkında Elijah Millgram, Oisín Deery, Eddy Nahmias, Peter Menzies, David Braddon-Mitchell ve Őu an unuttuğum birçok kiŐiyle konuŐtum. Albert Bandura ve Barbara Tversky benim için ilham kaynağı oldular.

Olabilecek en iyi akademik yuvanın bir parçasıyım. Keith Lehrer, Chris Maloney, David Schmitz, Terry Horgan, Michael Gill ve Michael Mckenna hepsi çok iyi dostlarım ve çalıŐma arkadaŐlarımdır. John Pollock'u çok  zlyorum. Aramızdan erken ayrıldı.

Aileme bilhassa teŖekkür borçluyum: Alex Harvey (ben kitap üzerine çalışırken takırtılı klavyesiyle bana eşlik etti) ve Adam Harvey. Kuzenlerim Nadia (bana çok benzer) ve ele avuca sığmayan Aisha (Aisha kapak tasarımındaki yardımların için teŖekkürler). Yeğenim Zayd. Kız kardeşim (elmanın öteki yarısı, beni tamamlayan ikizim). İlk kitabımı adadığım süper kahramanım annem ve bu kitabı adadığım sevgili babam. Kaderi mükemmeliğe ulaşsın diye yazılan ve her şeyini ailesine adayan biri için ne diyebilirsiniz ki? Umarım benim için ne kadar değerli olduğunu biliyordur. Senin kızın olmaktan gurur duyuyorum.

Son olarak tabii ki kelimelerle tarif edilemeyecek kadar nazik, cömert, güçlü, bilge ve tam bir zırdeli olan ve sebebini bilemediğim bir şekilde benimle evlenmeyi kabul eden kocam Brien. Allah'ım seni o kadar çok seviyorum ki.